

Examen MAVO

2018

Tijdvak-1
Maandag, 14 mei
07:30-08:30

Economie

Opgavenblad

Dit examen bestaat uit **27** vragen.
Voor dit examen zijn maximaal **38** punten te behalen.
Dit examen bestaat uit **10** bladzijden.
Bij dit examen hoort ook een **werkblad**.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

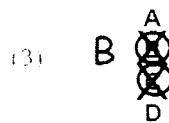
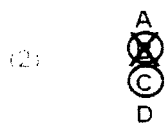
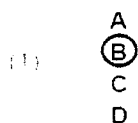
AANWIJZINGEN

Algemene regels

- Alleen schrijfgereedschappen, rekenmachine en als het nodig is liniaal of geodriehoek.
- Het gebruik van programmeerbare rekenmachines is **niet** toegestaan.
- Alleen **blauwe** of **zwarte** pen is toegestaan.
- Er mag **niks** van de buurman worden geleend zonder toestemming van de toezichthouders.
- **Het gebruik van correctievloeistof en correctietape is niet toegestaan.**
- Na het maken van het examen, dienen **ALLE** opgavebladen ingeleverd te worden.
- Bij het inleveren van het examen dient het '**Werkblad**' dat nagekeken moet worden, geregistreerd te worden met handtekeningen van één van de toezichthouders en de kandidaat.

■ Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Als het nodig is, verbeter volgens de voorbeelden 2 of 3.

□ Open vragen

- Geef niet méér antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, geef er dan twee en niet méér. Alleen de eerste twee redenen kunnen punten opleveren.
- Vermeld altijd de berekening, als een berekening gevraagd wordt. Als een gedeelte van de berekening goed is, kan dat punten opleveren. Een goede uitkomst zonder berekening levert geen punten op.
- Vermeld bij een berekening altijd welke grootte berekend wordt.
- Een foutief antwoord wordt altijd doorgestreept of tussenhaakjes(..) gezet.

PRODUCTIE BIJ DLVV (SANTA ROSA)

Vrijstelling van belastingplicht

ORANJESTAD - Vissers, landbouwers, veehouders en andere beoefenaren van een soortgelijk beroep, hoeven voortaan geen belastingen meer te betalen. Om ondernemers te stimuleren een landbouw- of veeteeltbedrijf te beginnen heeft de regering op voorstel van de Directie Landbouw, Veeteelt en Visserij en Markthallen (DLVV) besloten om de belastingplicht van deze sector af te schaffen.

Informatiebron 1 : Vrijstelling van belastingplicht

- 1p ■ 1. Onder welke sector valt de DLVV?
- A Primaire sector
  - B Quartaire sector
  - C Secundaire sector
  - D Tertiaire sector

Nu dat de vissers, landbouwers en veehouders geen belastingen meer hoeven te betalen, hebben zij nu meer geld over om in milieuvriendelijke duurzame productiemiddelen te gaan investeren.

- 2p □ 2. Noem twee (2) soorten milieubeschadigingen die door productie kunnen ontstaan.

- 2p □ 3. Noem één (1) maatregel die de overheid kan nemen om milieuvervuiling tegen te gaan. Motiveer je antwoord.

DLVV fokt kippen om te verkopen en Mario fokt kippen thuis voor eigen consumptie. Gegeven zijn de volgende stellingen:

Stelling 1: De productie bij DLVV en de productie bij Mario thuis zijn beide productie in ruime zin.

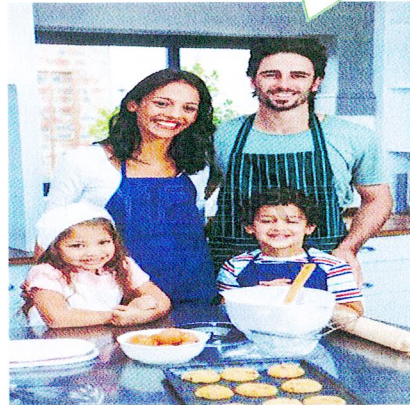
Stelling 2: Bij Mario is er sprake van zelfvoorziening.

- 1p ■ 4. Welke stelling(en) is/zijn juist?
- A Stelling 1 is juist
  - B Stelling 2 is juist
  - C Stelling 1 en 2 zijn juist
  - D Stelling 1 en 2 zijn onjuist

Lekker! Ik kan niet wachten om de koekjes op te eten.

Afbeelding 1

Afbeelding 2

- 2p □ 5. In welke van de bovenstaande afbeeldingen is er sprake van productie in enge zin? Motiveer je antwoord.

BAKKERIJ BON PAN

Brood is een voorbeeld van een product dat dagelijks door consumenten wordt gekocht.

1p □ 6. Beschrijf wat een bedrijfskolom is.

1p □ 7. Welke schakel behoort bij het vraagteken van de bovenstaande bedrijfskolom?

1p ■ 8. Toegevoegde waarde is:

- A De meerwaarde die aan een product wordt toegevoegd.
- B De meerwaarde die aan een productiemiddel wordt toegevoegd.
- C De meerwaarde die van een product worden afgetrokken.
- D De meerwaarde die van een productiemiddel worden afgetrokken.

Bakkerij Bon Pan koopt een zak meel van "maish'i rabo" voor Afl. 30,-- per zak, van meelfabriek Maiskorrel NV. De meelfabriek heeft de grondstof ingekocht voor Afl. 8,50 per zak.

1p □ 9. Bereken de toegevoegde waarde voor de zak meel "maish'i rabo".

Bakkerij Bon Pan wil naast het verkopen van belegde broodjes en gebak nu ook koffie en thee gaan verkopen, zodat je daar gezellig wat kan eten en drinken.

2p ☐ **10.** Van welke verandering in de bedrijfskolom is hier sprake? Motiveer je antwoord.

3p ☐ **11.** Noem de productiefactoren waar bakkerij Bon Pan gebruik van maakt, bij het produceren van brood en gebak. Geef van elke productiefactor een voorbeeld die hierbij hoort.

Vanwege de hoge loonkosten ziet bakkerij Bon Pan zich gedwongen om twee werknemers te vervangen door machines. De werknemers werkten elk 15 uur per week.

2p ☐ **12.** Is er hier sprake van arbeidsintensieve productie of kapitaalintensieve productie? Motiveer je antwoord.

Benjamin is bakker bij Bon Pan. Door de automatisering is Benjamin zijn baan bij Bon Pan kwijtgeraakt. Hij is werkzoekende en heeft zich bij de Departamento di Labor (DPL) ingeschreven.

1p ■ **13.** Met welk soort werkloosheid hebben wij hier te maken?

- A Conjunctuurwerkloosheid en geregistreerde werkloosheid
- B Frictiewerkloosheid en geregistreerde werkloosheid
- C Ouderenwerkloosheid en geregistreerde werkloosheid
- D Structuurwerkloosheid en geregistreerde werkloosheid

2p ☐ **14.** Behoort Benjamin tot de beroepsbevolking? Motiveer je antwoord.

WERKLOZEN ARUBA AAN HET WERK

ORANJESTAD- Minister van Sociale Zaken, Jeugd en Arbeid op Aruba is tevreden over het verloop van het project 'Ban Traha'. In januari 2014 deden 2.914 personen een beroep op de bijstand. Inmiddels is dat gedaald tot 2.711.

"Het is voor iedereen belangrijk om een betaalde baan te hebben en zelf in zijn onderhoud te kunnen voorzien. Behalve dat een salaris een hoger bedrag oplevert dan bijstand, is het voor mensen prettig om voor zichzelf en voor hun gezin te kunnen zorgen," zegt de Minister.

De minister is niet helemaal tevreden over de Bijstandswet en gaat nog deze week aan de slag met voorstellen voor aanpassingen.

- 2p   ☐   **15.** Bereken met hoeveel procent het aantal personen die een beroep op de bijstand doet is gedaald? Afronden op 1 decimaal.
- 1p   ☐   **16.** In de tekst staan er enkele arbeidsmotieven genoemd. Noem nog een ander arbeidsmotief dan in de tekst staat geschreven.
- 1p   ☐   **17.** Geef aan wat er met het aanbod van arbeid gebeurt.

Marietje, 54 jaar oud, zit sinds kort in de bijstand omdat ze wegens een auto-ongeluk niet meer kan werken.

- 2p   ☐   **18.** Behoort Marietje, die bijstand ontvangt, tot de beroepsbevolking? Motiveer je antwoord.

GELDLENING

Tristan heeft geluk. Na twee maanden werkloos te zijn heeft hij eindelijk een baan gevonden. Hij heeft alleen een probleem: bij zijn nieuwe baan is er geen bushalte in de buurt, en hij moet best een eind lopen om op

zijn werk te komen. Dus overweegt hij om een autootje te kopen. Hij heeft een tweedehands autootje gezien van Afl. 13.000,-- en zelf heeft hij Afl. 3.000,-- op zijn spaarrekening staan.

Tristan maakt een begroting om te kijken of hij die auto wel kan kopen. Het volgende is gegeven:

Nettosalaris	Afl. 3.450,--
WEB/ELMAR/huur/eten	2.800,--
Telefoon abonnement	153,--

- 1p □ 19. Bereken hoeveel Tristan nog moet lenen als hij alleen zijn spaargeld gebruikt.

Tristan heeft informatie gevraagd aan Banco Excelente en heeft de volgende betalingsschema ontvangen.

Banco Excelente overzicht betalingsschema persoonlijke lening					
Kredietbedrag	12 maanden	24 maanden	36 maanden	48 maanden	60 maanden
5.000	458,40	249,62	180,76	146,87	126,97
7.500	687,60	374,43	271,14	220,31	190,45
10.000	916,80	499,24	361,52	293,75	253,93
12.500	1.146,00	624,05	451,90	367,19	317,42
15.000	1.375,20	748,86	542,29	440,62	380,90

- 2p □ 20. Is het mogelijk voor Tristan om de auto in 24 maanden af te betalen als zijn financiële situatie gelijk blijft? Toon dit aan met een berekening.

- 1p ■ 21. Er zijn verschillende soorten uitgaven. Waaronder vallen de aanschaf van de auto en de betaling van de termijnen?
- A De aanschaf is een dagelijkse uitgave en de betaling van de termijnen is een incidentele uitgave.
  - B De aanschaf is een dagelijkse uitgave en de betaling van de termijnen is een vaste last.
  - C De aanschaf is een incidentele uitgave en de betaling van de termijnen is een dagelijkse uitgave.
  - D De aanschaf is een incidentele uitgave en de betaling van de termijnen is een vaste last.
  - E De aanschaf is een vaste last en de betaling van de termijnen is een vaste last.
  - F De aanschaf is een vaste last en de betaling van de termijnen is een incidentele uitgave.

CURAÇAO NORTH SEA JAZZ

Afbeelding 4

- 1p ■ 22. Met welke soort reclame heeft de bovenstaande afbeelding te maken?
- A Commerciële reclame
  - B Fictieve reclame
  - C Ideële reclame
  - D Misleidende reclame

Het Curaçao North Sea Jazz Festival (CNSJF) wordt georganiseerd door stichting Fundashon Bon Curason. Dit populaire festival trekt veel lokale en internationale toeschouwers. Daarom probeert de stichting zoveel mogelijk dezelfde entreeprijs van de voorgaande jaren te hanteren. De entreeprijs is US\$200 per persoon per avond.

- 1p □ 23. Welk marketinginstrument wordt in bovenstaande tekst genoemd?

Vanaf juni 2018 is het mogelijk om de toegangskaarten voor het festival via de website van CNSJF te kopen. Het is ook mogelijk om de kaartjes fysiek bij verschillende verkooppunten op Curaçao te kopen.

1p □ **24.** Noem een voordeel van het kopen van een entreekaartje voor het festival via internet.

1p □ **25.** Onder welke soort behoefte valt het bijwonen van een concert?

Als iemand een toegangskaartje koopt, kan hij dit op verschillende manieren betalen. Onder andere met contant geld of met een credit card.

1p □ **26.** Wat is het nadeel van betalen met een creditcard? Motiveer je antwoord.

Met de moderne technologie van vandaag is het makkelijk om toegangskaartjes te vervalsen. Deze valse kaartjes worden dan vaak tegen een goedkopere prijs op het internet verkocht.

1p ■ **27.** Op grond waarvan kan deze overeenkomst ongeldig worden verklaard?

- A Bedrog
- B Dwaling
- C Dwang
- D Garantie

Examen MAVO

2018

Tijdvak-1
Maandag, 14 mei
07:30-08:30

Economie

Werkblad

Naam: _____
Examen nummer: _____

Aantal behaalde punten	.....
Deelcijfer Economie	.....
Eindcijfer Eco/M&O	

Dit werkblad bestaat uit 6 bladzijden.

PRODUCTIE BIJ DLVV (SANTA ROSA)

1p ■ 1 Kies één antwoord.

A B C D

2p □ 2

2p □ 3

1p ■ 4 Kies één antwoord.

A B C D

2p □ 5

BAKKERIJ BON PAN

1p □ 6

1p □ 7

1p ■ 8 Kies één antwoord.

A B C D

1p □ 9

2p □ 10

3p □ 11

2p □ 12

1p ■ 13 Kies één antwoord.

A   B   C   D

2p □ 14

WERKLOZEN ARUBA AAN HET WERK

2p □ 15

1p □ 16

1p □ 17

2p □ 18

GELDLENING

1p □ 19

2p ☐ 20

1p ■ 21 Kies één antwoord.
A   B   C   D   E   F

CURACAO NORTH SEA JAZZ

1p ■ 22 Kies één antwoord.
A   B   C   D

1p ☐ 23

1p ☐ 24

1p ☐ 25

1p □ 26

1p ■ 27 Kies één antwoord.
A   B   C   D

Examen MAVO

2018

Tijdvak-1
Maandag 14 mei 2018
07:30-08:30

Economie

Correctie- voorschrift

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling voor het schooljaar 2017 - 2018

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de volgende regels.

Voor de beoordeling zijn de volgende regels van belang:

1. De directeur stelt zo spoedig mogelijk het door de kandidaten gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het proces-verbaal van het examen aan de examinerator ter hand.
2. De examinerator ziet het werk zo spoedig mogelijk na, wijst er de onvolkomenheden in aan en geeft het werk aan de gecommiteerde.
3. De gecommiteerde beoordeelt het zo spoedig mogelijk en levert het resultaat van de beoordeling uiterlijk twee dagen voor de bekendmaking van de cesuur in.
4. Indien de commissie, belast met de vaststelling van de opgaven, bindende normen voor de beoordeling van het werk heeft opgesteld, passen de examinerator en de gecommiteerde deze bij hun beoordeling toe.
5. Indien voor een vak twee of meer examineratoren optreden, bepalen zij in onderling overleg de behaalde scores per vraag. Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het geschil voorgelegd aan de voorzitter van de examencommissie van de desbetreffende school. De voorzitter van de examencommissie kan hierbij in overleg treden met de voorzitter van de gecommiteerden. De voorzitter van de gecommiteerden kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde wordt gemiddeld met de dichtstbijzijnde beoordeling van de examinerator en de eerste gecommiteerde.
6. De examinerator en gecommiteerde drukken hun beoordeling uit in een cijfer uit de schaal van cijfers 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met één decimaal aan de hand van de omzettingstabel. De examinerator en gecommiteerde vermelden de door hen toegekende cijfers niet op het werk zelf, doch op een afzonderlijk vel papier.
7. De examinerator vult de vastgestelde cijfers voor het schriftelijk examen in op een lijst van cijfers, waarvan het model door de directeur van de Directie Onderwijs wordt vastgesteld. De examinerator en de gecommiteerde ondertekenen de lijst.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende regels van toepassing:

1. De examinerator tikt in de digitale versie van het scoreblad, verstrekt door het Examenbureau, de namen en/of nummers van **alle kandidaten** en het aan iedere kandidaat toegekende aantal scorepunten per vraag.
2. Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die **geen gehele getallen** zijn, of een **score minder dan 0** zijn **niet toegestaan**.
3. Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.4 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.5 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
  - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
4. Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de letter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
5. Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6. Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
7. Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het Examenbureau. Het is **niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel**. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
8. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
9. Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur of een door hem aangewezen persoon stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het Examenbureau heeft de correctievoorschriften vastgesteld. De corrector mag **niet afwijken van het correctievoorschrift**.

NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

NB3 Als het Examenbureau vaststelt dat een (centraal) examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld in een erratum naar de directeur van de scholen gestuurd.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In geval dat het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen. In dat geval houdt het Examenbureau bij de vaststelling van de cesuur/N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

De examencommissie Economie, ingesteld bij Ministeriële Beschikking van de Minister van Onderwijs, heeft voor de beoordeling van het schriftelijke examen Economie dit correctievoorschrift opgesteld, conform de artikelen in het Examenbesluit VWO-HAVO-MAVO, die betrekking hebben op de correctie van het schriftelijke examen.

Voor de beoordeling zijn de volgende regels van belang:

De examinerator en de gecommiteerde zijn verplicht dit correctievoorschrift voor de beoordeling van het schriftelijke werk toe te passen.

1. De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg de score voor het schriftelijke examen vast. Komen ze daarbij na mondeling overleg op basis van dit scoringsvoorschrift niet tot overeenstemming, dan wordt de score vastgelegd op het rekenkundige gemiddelde van beide voorgestelde scores.
2. Voor dit schriftelijke werk kunnen **maximaal 38 punten** worden toegekend.
3. Bij de score per onderdeel kunnen alleen hele punten worden toegekend. Lager dan 0 is niet geoorloofd.
4. Elke fout mag in de beoordeling maar één keer geteld worden, ook al werkt ze verder in de uitwerking door.
5. Indien een kandidaat meer antwoorden geeft dan er expliciet gevraagd worden, dan komen alleen de **eerst gegeven antwoorden** voor beoordeling in aanmerking. Indien er slechts één antwoord expliciet gevraagd wordt, wordt dus alleen het eerst gegeven antwoord in de beoordeling betrokken.
6. Voor elk onderdeel volgt het maximaal toe te kennen aantal punten in het correctievoorschrift op de volgende bladzijden.
7. Het cijfer C.S.E. Economie wordt bepaald aan de hand van een omzettingstabel of een formule, die door de examencommissie wordt toegezonden, nadat de cesuur is bepaald.

N.B. De eerste corrector wordt verzocht om meteen na zijn of haar eerste correctie een (voorlopig) digitaal scoreblad ingevuld naar het Examenbureau te mailen.

4 Het beoordelingsmodel

vraag	antwoord	score
-------	----------	-------

PRODUCTIE BIJ DLVV (SANTA ROSA)

1	A	1
---	---	---

2	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste antwoorden: Waternvervuiling, luchtvervuiling, meer afval. <i>Opmerking:</i> <i>1p per juiste voorbeeld</i>	
---	--	--

3	maximumscore 2 Wetten vastleggen. 1 Hierdoor kan de overheid boetes uitgeven. 1 of Subsidies geven. 1 Waardoor het bedrijf het productieproces milieu- 1 vriendelijker kan maken.
---	--

4	C	1
---	---	---

5	maximumscore 2 Afbeelding 1 1 Omdat er voor deze productie wordt betaald. 1	
---	--	--

BAKKERIJ BON PAN

6	Een bedrijfskolom heeft schakels die van de oerproducent naar de detaillist doorloopt.	1
---	--	---

7	(Graan)boer	1
---	-------------	---

8	A	1
---	---	---

9	Afl. 30 - Afl. 8,50 = Afl. 21,50	1
---	----------------------------------	---

10	maximumscore 2 Integratie 1 Voorbeeld van een juiste motivatie: Omdat Bon Pan van oorsprong een bakker is en hij wil nu ook taken van de opvolgende schakel gaan verrichten. 1	
----	--	--

vraag	antwoord	score
11	maximumscore 3 Voorbeelden van juiste antwoorden: Arbeid: omdat er mensen bij hem werken. Natuur: het water dat hij gebruikt. Kapitaal: de machines voor het maken van het deeg.	 1 1 1
12	maximumscore 2 Kapitaalintensieve productie Omdat de twee werknemers vervangen worden met machines.	 1 1
13	D	1
14	maximumscore 2 Ja. Omdat hij een geregistreerde werkzoekende is	 1 1
WERKLOZEN ARUBA AAN HET WERK		
15	maximumscore 2 $\frac{2.711 - 2.914}{2.914} \times 100\% = 6,96\% \rightarrow 7,0\%$ <i>Opmerking:</i> <i>Formule 1p, afronding 1p</i>	
16	Voorbeelden van een juiste antwoord Sociale contacten, nuttig zijn, status, zelfontwikkeling.	1
17	Voorbeelden van een juiste antwoord Het aanbod van arbeid blijft gelijk.	1
18	maximumscore 2 Nee. Marietje kan niet meer werken. (Want tot de beroepsbevolking behoort iedereen tussen de 15-65 jaar oud die voor minstens twaalf uur per week betaald werk doet of wilt doen.)	 1 1

vraag	antwoord	score
-------	----------	-------

GELDLLENING

19	Afl. 13.000,-- - Afl. 3.000,-- = Afl. 10.000,--	1
----	---	---

20	maximumscore 2 Afl. 3.450,- - 2.800,- - 153,- = Afl. 497,--. In 24 maanden is de termijn Afl. 499,24. Dus het is niet mogelijk.	1 1
----	--	--------

21	D	1
----	---	---

CURAÇAO NORTH SEA JAZZ

22	A	1
----	---	---

23	Prijsbeleid	1
----	-------------	---

24	Voorbeelden van een juiste antwoord: Tijdbesparend of kopen op internet gaat sneller. Meer kans om op tijd de kaartjes te krijgen. Internationale toeschouwers hoeven niet vooraf naar Curaçao om een entreekaart te kopen.	1
----	--	---

25	Luxe behoefte.	1
----	----------------	---

26	Voorbeelden van een juiste antwoord: Met een creditcard leen je geld en betaal je extra kosten (o.a. rente). Ze kunnen je gegevens onrechtmatig gebruiken.	1
----	--	---

27	A	1
----	---	---

5 Inzenden scores

De examiner verwerkt **na de eerste correctie** de scores van **alle kandidaten** in alfabetische volgorde in de digitale versie van het scoreblad. Dit scoreblad wordt door het Examenbureau verstrekt.

De examiner mailt dit ingevulde **voorlopige scoreblad**, nog **voordat het werk naar de gecommiteerde wordt gestuurd**, naar het Examenbureau.

Nadat de bespreking van het werk met de gecommiteerde heeft plaatsgevonden, past de examiner het voorlopige scoreblad aan en stuurt deze **definitieve versie** naar het Examenbureau.

Het Examenbureau analyseert de scores en **stelt de definitieve cesuur/N-term vast**.

Na vaststelling **ontvangen de directeuren van de scholen de omzettingstabel** voor het desbetreffende vak van het Examenbureau.

6 Bronvermeldingen

Informatiebron 1	www.antilliaansdagblad.com 23 juni 2016
Informatiebron 2	www.antilliaansdagblad.com 2 feb 2015

Examen MAVO

2018

Tijdvak 1
Maandag, 14 mei
8:30 – 10:30

Management en Organisatie

Opgavenblad

Dit examen bestaat uit **34** vragen.
Voor dit examen zijn maximaal **84** punten te behalen.
Dit examen bestaat uit **13** bladzijden, inclusief voorblad.
Bij dit examen hoort ook een **werkblad** en een **bijlage**.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

AANWIJZINGEN

Algemene regels

- Alleen schrijfgereedschappen, rekenmachine en als het nodig is liniaal of geodriehoek.
- Het gebruik van programmeerbare rekenmachines is **niet** toegestaan.
- Alleen **blauwe** of **zwarte** pen is toegestaan.
- Er mag **niks** van de buurman worden geleend zonder toestemming van de toezichthouders.
- **Het gebruik van correctievlloeistof en correctietape is niet toegestaan.**
- Na het maken van het examen, dienen **ALLE** opgavebladen ingeleverd te worden.
- Bij het inleveren van het examen dient het '**Werkblad**' dat nagekeken moet worden, geregistreerd te worden met handtekeningen van één van de toezichthouders en de kandidaat.

■ Meerkeuzevragen

- Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.
- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Als het nodig is, verbeter volgens de voorbeelden 2 of 3.

□ Open vragen

- Geef niet méér antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, geef er dan twee en niet méér. Alleen de eerste twee redenen kunnen punten opleveren.
- Vermeld altijd de berekening, als een berekening gevraagd wordt. Als een gedeelte van de berekening goed is, kan dat punten opleveren. Een goede uitkomst zonder berekening levert geen punten op.
- Geef de uitkomst van een berekening ook altijd met de juiste eenheid.
- Een foutief antwoord wordt altijd doorgestreept of tussenhaakjes(..) gezet.

Rituals is een winkel die dagelijkse verzorgingsproducten en kleding verkoopt. Rituals is ontstaan vanuit de gedachte dat je met weinig moeite wat extra geluk kunt creëren. De eigenaar, de heer Cloosterman, heeft al meer dan 1.000 vestigingen wereldwijd. Sinds augustus 2017 is er ook een Rituals op Aruba. De winkel is gevestigd aan de Havenstraat in Oranjestad.

VREEMDE VALUTA

De heer Cloosterman van Rituals is op zakenreis naar Noorwegen geweest. Hij heeft van deze reis 1.500 Noorse kronen overgehouden. Op dinsdag verkoopt hij deze aan de bank. Koers NOK 27,76–28,56 per 100 stuks. Op woensdag koopt hij voor een reis naar Londen 800 Engelse ponden. Koers GBP 3,45 – 3,51 per stuk.

De bankkosten per transactie bedragen Afl. 5,25.

- 3p □ 1. Bereken de opbrengst van de Noorse kronen.
- 3p □ 2. Hoeveel moet hij betalen voor de 800 Engelse ponden?
- 1p □ 3. Bereken het verschil tussen de opbrengst van de Noorse Kronen en de aankoop van de Engelse ponden.
- 1p □ 4. Wordt dit bedrag op de bankrekening van de heer Cloosterman afgeschreven of bijgeschreven?

INTREST

Ruby, de dochter van de heer Cloosterman, studeert voor fysiotherapeut. Als ze klaar is met haar studie wil ze haar eigen praktijk beginnen samen met een studiegenoot. Ruby spaart bij de CMB. De CMB schrijft de rente eenmaal per jaar bij. Er worden in de loop van het jaar geen bij- of afschrijvingen plaats.

Op 1 januari 2016 heeft Ruby Afl. 3.377,70 op haar rekening. Het rentepercentage is op dat moment 2,9%. Op 1 maart werd het gewijzigd in 2,3%.

3p □ 5. Bereken hoeveel rente na afloop van het jaar wordt bijgeschreven.

ONDERNEMINGSVORMEN

Het gaat erg goed met Rituals en Janine, de vrouw van de heer Cloosterman, besluit een andere winkel van Rituals te openen. Deze winkel gaat uitsluitend kleding van Rituals verkopen onder de naam Rituals Clothing. Janine zal deze zaak leiden samen met haar vriendin Carmen. Zij zijn beiden verantwoordelijk voor de schulden van de winkel.

1p □ 6. Leg uit welke rechtsvorm Janine en Carmen kunnen kiezen?

1p ■ 7. Kies het juiste antwoord. Welk voordeel heb je als je samen de leiding hebt over de zaak.

- A Je hebt meer winst.
- B De continuïteit is beter gewaarborgd.
- C Je hoeft geen belasting te betalen.
- D Je hoeft niet zo vaak te overleggen.

1p □ 8. Beschrijf een nadeel bij het samen leiden van een zaak.

Ruby, de dochter van de heer Cloosterman, is inmiddels afgestudeerd als fysiotherapeut en begint met studiegenoot Roeline een maatschap onder de naam "Fysiopraktijk Aruba."

1p □ 9. Leg zo duidelijk mogelijk uit wat onder een maatschap wordt verstaan?

1p □ 10. Leg uit hoe de aansprakelijkheid is verdeeld bij een maatschap.

Bij een maatschap moet iedere maat inkomstenbelasting betalen over het eigen deel van de winst.

1p ■ 11. Bij welke van de onderstaande ondernemingsvorm moet je ook inkomstenbelasting betalen?

- A BV
- B Eenmanszaak
- C Vereniging
- D NV

De continuïteit is bij elke ondernemingsvorm anders geregeld.

1p □ 12. Leg uit hoe de continuïteit bij een maatschap is geregeld.

OMZET, KOSTEN EN WINST

Op 1 januari 2018 heeft de Rituals de volgende gegevens:
Voor de productie van 10 stukken Sakura zeep is nodig:

Grondstoffen:

7 dl kokosolie à Afl. 3,60 per dl.
1,1 liter geharde plantaardig vet à Afl. 12,-- per liter
0,7 liter olijfolie à Afl. 18,-- per liter
340 gram natriumhydroxide à Afl. 17,-- per kg
9,5 dl bronwater Afl. 4,95 per liter
100 ml etherische lavendelolie à Afl. 49,-- per 500 ml.

Loonkosten:

Voor het maken van 10 stukken zeep heeft men een half uur nodig. Het uurtarief bedraagt Afl. 9,50 per uur.

- De verzekeringskosten zijn Afl. 1.500,-- per jaar.
- De afschrijvingskosten zijn berekend op basis van een vast percentage van de aanschafprijs. De afschrijvingskosten van de zeepmachine bedraagt Afl. 129.600,--.

De normale productie per jaar is 25.000 stukken Sakura zeep.

8p □ 13. Bereken de variabele kosten van één stuk Sakura zeep.

3p □ 14. Bereken de kostprijs van één stuk Sakura zeep.

De winst bedraagt 35% van de kostprijs.

1p ☐ 15. Bereken de winst van 1 stuk Sakura zeep.

Stel dat de kostprijs van een stuk Sakura zeep Afl 11,15 bedraagt . De winst bedraagt 35% van de kostprijs. De BBO is 1,5%.

3p ☐ 16. Bereken de verkoopprijs van 1 stuk Sakura zeep inclusief B.B.O.

1p ☐ 17. Bereken de omzet voor Rituals als er in januari 2.000 stukken zeep worden verkocht.

AFSCHRIJVING

Rituals heeft een machine op 1 januari 2017 gekocht. De aanschafprijs van de machine bedraagt Afl. 220.000,-- en de machine heeft een levensduur van 20 jaar. De restwaarde is Afl. 6.000,--. De afschrijving vindt plaats op basis van de aanschafprijs.

1p ☐ 18. Bereken de afschrijving per jaar.

1p ☐ 19. Bereken de boekwaarde op 1 januari 2022.

De heer Cloosterman wil weten of hij de juiste afschrijvingsmethode heeft gebruikt. Hij gaat daarom nu de afschrijving volgens een vast percentage van de boekwaarde toepassen. Het percentage is 5%.

3p ☐ 20. Bereken de boekwaarde van de machine na 3 jaar.

INDEXCIJFERS

De maandomzetten van Rituals Nederland waren vanaf juli tot en met december 2017:

Juli	€ 152.000,--
Augustus	€ 168.000,--
September	€ 166.000,--
Oktober	€ 185.000,--
November	€ 191.000,--
December	€ 205.000,--

- 1p □ **21.** Bereken het indexcijfer van november met de maand juli als basis. Rond af op helen.
- 2p □ **22.** Bereken het indexcijfer van de maand december 2017 met de gemiddelde maandomzet van 2016 als basis. De jaaromzet was toen € 2.134.000,--. Rond af op helen.

BALANS EN GROOTBOEKREKENING

<i>Debet</i>	Beginbalans per 1 augustus 2017 (in Afl.)		<i>Credit</i>
010 Winkelpand	270.000,--	050 Eigen vermogen	195.498,--
020 Inventaris	29.500,--	070 Hypotheek	.....
300 Voorraad kleding	.....	160 Crediteuren	.....
310 Voorraad douchegel			
Anahata	1.450,--		
320 Voorraad Sakura zeep	1.598,--		
100 Kas	1.700,--		
110 Bank	.....		
Totaal		Totaal	

Gegevens om de beginbalans af te maken:

- Om het winkelpand te kopen heeft Rituals een hypotheek afgesloten van 70% van de waarde van het winkelpand.
- De rekening 'Voorraad kleding' heeft een waarde van Afl. 13.200,-- waarvan 1/3 is gekocht met geld van de bankrekening en de rest is gekocht op rekening.
- Het bedrijf heeft een banktegoed van Afl. 80.250,--. Hiervan moet de rest van de voorraad kleding worden betaald.

4p ☐ **23.** Maak de beginbalans af per 1 augustus 2017. Vul de ontbrekende bedragen in op je werkblad.

De balans per 1 september 2017 voor de rekening crediteuren bedraagt Afl. 9.200,--. Verder moeten de ondervermelde financiële feiten nog geboekt worden.

→ 15 september 2017

K02-01   Gekocht per kas een kledingrek Afl. 750,--.

→ 20 september 2017

If-401   Gekocht op rekening een toonbank ter waarde van Afl. 1.500,--.

2p ☐ **24.** Maak de grootboekrekening crediteuren aan de hand van bovenstaande gegevens.

BOEKINGSSTUKKEN

Maak aan de hand van de ondervermelde boekstukken van oktober 2017 de boekingsstempels voor Rituals op je werkblad. Vermeld hierbij de datum, de afkorting van de boekstukken, complete rekeningnaam en rekeningnummer.

Gebruik hierbij de bijlage met het rekeningschema.

2p □ 25.

INKOOPFACTUUR 301

12 oktober 2017

Aan: Rituals

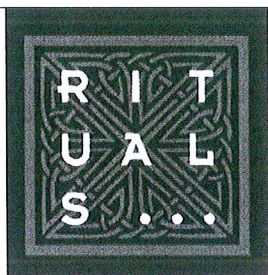
1 houten toonbank	Afl. 2.500
1 wastafel	Afl. 1.200
4 stellingen à Afl. 800,--	Afl. 3.200
Totaal factuurbedrag	Afl. 6.900

3p □ 26.

15 oktober 2017   Kasstuk K01-02

Betaald aan Constructie BV reparatie aan de voorgevel van de winkel Afl. 1.100,--.
Gekocht koffie voor de kantoor Afl. 50,--.

3p □ 27.

Verkoopfactuur 116

Datum: 19 oktober 2017

Klant: DA drogist Aruba

Adres: L.G. Smith Blvd 134

Aantal	Omschrijving	Bedrag
25	Sakura zeep à Afl. 18,--	Afl. 450,--
50	Douchegel Anahata à Afl. 17,--	Afl. 850,--
	Totaal	Afl. 1.300,--

3p □ 28.

CMB

CARIBBEAN MERCANTILE BANK N.V.

REKENINGAFSCHRIFT

Aan: Rituals Aruba

Datum: 20 oktober 2017

Bankafschrift: 027

Rekening nr.: 77.55.22.95

Vorig saldo Afl. 50.987,-- credit	Nieuw saldo Afl. 56.062,-- credit	Totaal afgeschreven	Totaal bijgeschreven Afl. 5.075,--
Boekdatum	Omschrijving	Debet	Credit
7 oktober	Kasstorting 29 september		Afl. 4.500,--
15 oktober	Botica St. Anna Factuur # 112		Afl. 575,--

2p □ 29.

		
Verzendbon 01-21 Datum: 23 oktober 2017 Klant: Bliss Beauty & Health Adres: Bubali 141-A		
Aantal	Omschrijving	Bedrag
30	Sakura zeep à Afl. 18,--	Afl. 540,--

2p □ 30.

	
Inkoop- creditfactuur 115 Datum: 2 oktober 2017 Klant: Rituals Aruba	
omschrijving	Bedrag
Voorraad kleding retour gezonden	Afl. 450,--

3p □ 31.

D-15 Afschrijvingen over oktober 2017 Inventaris Afl. 1.100,-- Bedrijfsauto <u>Afl. 950,--</u> Totaal Afl. 2.050,--	26 oktober 2017
---	------------------------

CMB

CARIBBEAN MERCANTILE BANK N.V.

REKENINGAFSCHRIFT

Aan: Rituals Aruba
Datum: 29 oktober 2017
Bankafschrift: 028
Rekening nr.: 77.55.22.95

Vorig saldo Afl. 56.062,-- credit	Nieuw saldo Afl. 55.112,-- credit	Totaal afgeschreven Afl. 950,--	Totaal bijgeschreven
Boekdatum	Omschrijving	Debet	Credit
29 september	Cursus kassa voor personeel	Afl. 650,--	
5 oktober	Gitaarles voor de zoon van Cloosterman	Afl. 300,--	

KOLOMMENBALANS

Rituals maakt aan het eind van elke maand een resultatenrekening en eindbalans. De proefbalans van Rituals ziet er per 31 oktober als volgt uit (alle bedragen in Afl.):

Rek. nummer	Grootboekrekening	Debet	Credit
010	Winkelpand	270.000	12.000
020	Inventaris	31.500	2.700
050	Eigen Vermogen		47.000
060	Privé	2.894	978
070	9% Hypothecaire lening	950	194.000
100	Kas	1.423	345
110	Bank	9.700	4.727
130	Debiteuren	19.800	14.350
160	Crediteuren		17.236
200	Geld onderweg	1.002	1.002
300	Voorraad kleding	1.587	
310	Voorraad douchegel Anahata	958	
320	Voorraad Sakura zeep	789	
400	Kostprijs kleding	13.974	
410	Kostprijs douchegel Anahata	10.125	
420	Kostprijs Sakura zeep	9.189	
430	Loonkosten	18.488	
440	Huisvestingskosten	1.258	
460	Reclamekosten	1.345	
470	Overige kosten	723	
480	Afschrijvingskosten	6.200	
490	Interestkosten	4.250	
800	Opbrengst Kleding		43.199
810	Opbrengst douchegel Anahata		32.145
820	Opbrengst Sakura zeep		33.473
	Saldo Winst/Verlies		
	Totaal	406.155	406.155

12p **33.** Maak de kolommenbalans af voor de maand oktober 2017.

3p **34.** Bereken op twee manieren het nieuwe Eigen Vermogen voor de maand oktober 2017.

Examen MAVO

2018

Tijdvak 1
Maandag, 14 mei
8:30 – 10:30

Management & Organisatie

Werkblad

Naam:

Examen nummer:

Aantal behaalde punten	.....
Deelcijfer M&O	.....

Dit werkblad bestaat uit 12 bladzijden, inclusief voorblad.

VREEMDE VALUTA

3p □ 1

3p □ 2

1p □ 3

1p □ 4

INTREST

3p □ 5

ONDERNEMINGSVORMEN

1p ☐ 6

1p ■ 7 Omcirkel het juiste antwoord.

A   B   C   D

1p ☐ 8

1p ☐ 9

1p ☐ 10

1p ■ 11 Omcirkel het juiste antwoord.

A   B   C   D

1p ☐ 12

[illegible]

.....

1p □ 15

3p □ 16

1p □ 17

AFSCHRIJVING

1p □ 18

1p □ 19

3p □ 20

INDEXCIJFERS

1p □ 21

2p □ 22

BALANS

4p □ 23

<i>Debet</i>	Beginbalans per 1 augustus 2017 (in Afl.)		<i>Credit</i>
010 winkelpand	270.000,--	050 Eigen vermogen	195.498,--
020 Inventaris	29.500,--	070 Hypotheek	
300 Voorraad Kleding		140 Crediteuren	
310 Voorraad douchegel			
Anahata	1.450,--		
320 Voorraad Sakura zeep	1.598,--		
100 Kas	1.700,--		
110 Bank			
Totaal		Totaal	

2p □ 24

160 CREDITEUREN			
<i>Datum</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>Debet</i>	<i>Credit</i>

BOEKINGSSTUKKEN

2p □ 25

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

3p □ 26

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

3p □ 27

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

3p □ **28**

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ **29**

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ **30**

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

3p □ **31**

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

KOLOMMENBALANS

12 p □

33.		SALDIBALANS		RESULTATEN		EINDBALANS	
Rek. Nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit	Kosten	Opbrengsten	Debet	Credit
010	Winkelpand						
020	Inventaris						
050	Eigen Vermogen						
060	Privé						
070	9% Hypothecaire lening						
100	Kas						
110	Bank						
130	Debiteuren						
160	Crediteuren						
200	Geld onderweg						
300	Voorraad kleding						
310	Voorraad douchegeel						
	Anahata						
320	Voorraad Sakura zeep						
400	Kostprijs Kleding						
410	Kostprijs douchegeel						
	Anahata						
420	Kostprijs Sakura zeep						
430	Loonkosten						
440	Huisvestingskosten						
460	Reclamekosten						
470	Overige kosten						
480	Afschrijvingskosten						
490	Interestkosten						
800	Opbrengst Kleding						
810	Opbrengst douchegeel						
	Anahata						
820	Opbrengst Sakura zeep						
	Saldo Winst/Verlies						
	Totaal						

BIJLAGE

GROOTBOEKREKENINGEN

Rubriek 0

- 010 Winkelpand
- 020 Inventaris
- 050 Eigen Vermogen
- 060 Privé
- 070 9% Hypothecaire lening

Rubriek 1

- 100 Kas
- 110 Bank
- 130 Debiteuren
- 160 Crediteuren

Rubriek 2

- 200 Geld onderweg

Rubriek 3

- 300 Voorraad kleding
- 310 Voorraad douchegel Anahata
- 320 Voorraad Sakura zeep

Rubriek 4

- 400 Kostprijs kleding
- 410 Kostprijs douchegel Anahata
- 420 Kostprijs Sakura zeep
- 430 Loonkosten
- 440 Huisvestingskosten
- 460 Reclamekosten
- 470 Overige kosten
- 480 Afschrijvingskosten
- 490 Interestkosten

Rubriek 8

- 800 Opbrengst kleding
- 810 Opbrengst douchegel Anahata
- 820 Opbrengst Sakura zeep

ARUBA

Examen MAVO

2018

Tijdvak 1
Maandag, 14 mei
8:30- 10:30

Management en Organisatie

Correctie- voorschrift

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Beoordelingsmodel
- 4 Inzenden scores
- 5 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling voor het schooljaar 2017 - 2018

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de volgende regels.

Voor de beoordeling zijn de volgende regels van belang:

1. De directeur stelt zo spoedig mogelijk het door de kandidaten gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het proces-verbaal van het examen aan de examinerator ter hand.
2. De examinerator ziet het werk zo spoedig mogelijk na, wijst er de onvolkomenheden in aan en geeft het werk aan de gecommiteerde.
3. De gecommiteerde beoordeelt het zo spoedig mogelijk en levert het resultaat van de beoordeling uiterlijk twee dagen voor de bekendmaking van de cesuur in.
4. Indien de commissie, belast met de vaststelling van de opgaven, bindende normen voor de beoordeling van het werk heeft opgesteld, passen de examinerator en de gecommiteerde deze bij hun beoordeling toe.
5. Indien voor een vak twee of meer examineratoren optreden, bepalen zij in onderling overleg de behaalde scores per vraag. Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het geschil voorgelegd aan de voorzitter van de examencommissie van de desbetreffende school. De voorzitter van de examencommissie kan hierbij in overleg treden met de voorzitter van de gecommiteerden. De voorzitter van de gecommiteerden kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde wordt gemiddeld met de dichtstbijzijnde beoordeling van de examinerator en de eerste gecommiteerde.
6. De examinerator en gecommiteerde drukken hun beoordeling uit in een cijfer uit de schaal van cijfers 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met één decimaal aan de hand van de omzettingstabel. De examinerator en gecommiteerde vermelden de door hen toegekende cijfers niet op het werk zelf, doch op een afzonderlijk vel papier.
7. De examinerator vult de vastgestelde cijfers voor het schriftelijk examen in op een lijst van cijfers, waarvan het model door de directeur van de Directie Onderwijs wordt vastgesteld. De examinerator en de gecommiteerde ondertekenen de lijst.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende regels van toepassing:

1. De examinerator tikt in de digitale versie van het scoreblad, verstrekt door het Examenbureau, de namen en/of nummers van **alle kandidaten** en het aan iedere kandidaat toegekende aantal scorepunten per vraag.
2. Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die **geen gehele getallen** zijn, of een **score minder dan 0** zijn **niet toegestaan**.
3. Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.4 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.5 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
  - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
4. Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de letter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
5. Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6. Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
7. Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het Examenbureau. Het is **niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel**. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
8. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
9. Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur of een door hem aangewezen persoon stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het Examenbureau heeft de correctievoorschriften vastgesteld. De corrector mag **niet afwijken van het correctievoorschrift**.

NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

NB3 Als het Examenbureau vaststelt dat een (centraal) examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld in een erratum naar de directeur van de scholen gestuurd.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In geval dat het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen. In dat geval houdt het Examenbureau bij de vaststelling van de cesuur/N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal **84** scorepunten worden behaald.

4 Het beoordelingsmodel

vraag	antwoord	score
-------	----------	-------

Vreemde valuta (8 pnt)

- 1 **Maximumscore 3** 1
- NOK 1.500 x Afl. $\frac{27,76}{100} = \text{Afl. } 416,40$ 1
- Afl 416,40 – 5,25 = Afl 411,15 1
- 2 **Maximumscore 3** 1
- GBP 800 x Afl. $\frac{3,516}{1} = \text{Afl. } 2.808,-$ 1
- Afl. 2.808,- + Afl. 5,25 = Afl. 2.813,25 1
- 3 **Maximumscore 1**
- Afl. 2.813,25 - Afl. 411,15 = Afl. 2.402,10 1
- 4 **Maximumscore 1**
- Afgeschreven 1
- Opmerking :*
Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

Intrest (3 pnt)

- 5 **Maximumscore 3**
- $\frac{\text{Afl. } 3.377,70 \times 2,9 \times 2}{1.200} = \text{Afl. } 16,33$ 1
- $\frac{\text{Afl. } 3.377,70 \times 2,3 \times 10}{1.200} = \text{Afl. } 64,74$ 1
- Afl. 16,33 + Afl. 64,74 = Afl. 81,07 1
- Opmerking :*
Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

Ondernemingsvormen (7 pnt)

- 6   **Maximumscore 1**
VOF Janine en Carmen hebben de leiding in het bedrijf.
- 7   **Maximumscore 1**
B
- 8   **Maximumscore 1**
- Vaker overleg
Dit is lastig als er snel een beslissing genomen moet worden.

Opmerking:

Andere antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden.

- 9   **Maximumscore 1**
Een maatschap is een samenwerkingsvorm tussen twee of meer personen die eenzelfde beroep uitoefenen.
- 10   **Maximumscore 1**
Alle maten zijn voor gelijke delen aansprakelijk.
- 11   **Maximumscore 1**
B
- 12   **Maximumscore 1**
Als een van de vennoten komt te overlijden kan de andere vennoot de zaak voortzetten.

Opmerking:

Andere antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden.

Omzet, kosten en winst (16 pnt)

13

Maximumscore 8

Variabele kosten

Kokosolie 7 dl x Afl. 3,60 =	Afl. 25,20	1
Plantaardig vet 1,1 liter x Afl. 12,- =	13,20	1
Olijfolie 0,7 lt x Afl. 18,- =	12,60	1
Natriumhydroxide 340 gram /1000 x Afl. 17 =	5,78	1
Bronwater 9,5 dl /10 dl x Afl. 4,95 =	4,70	1
Etherische lavendelolie 100 ml / 500 ml x Afl. 49,- =	9,80	1
Loonkosten ½ x Afl. 9,50 =	<u>4,75</u>	1
Totaal	76,03	

Variabele kosten per stuk Afl. 76,03 / 10 = Afl. 7,60 1

Opmerking :

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

14

Maximumscore 3

Constance kosten

Afschrijving:	Afl. 129.600,--	
Verzekeringskosten:	<u>1.500,-- +</u>	
Totaal:	131.100,--	1

Kostprijs van 1 stuk Sakura zeep 1

$$\frac{C}{N} + \frac{V}{W} = \frac{131.100}{25.000} + Afl. 7,60 = Afl. 5,24 + Afl. 7,60 = Afl. 12,84$$

Opmerking :

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

15

Maximumscore 1

$$35\% \times Afl. 12,84 = Afl. 4,49$$

16	Maximumscore 3		
	Kostprijs	Afl. 11,15	
	Winst	<u>3,90 +</u>	1
		Afl. 15,05	1
	B.B.O 1,5%	<u>0,23 +</u>	1
	Verkoopprijs incl BBO	Afl. 15,28	

17 Maximumscore 1

Afl. 15,05 x 2.000 = Afl. 30.100,--

Afschrijving (5 pnt)

18	Maximumscore 1		
	$\frac{\text{Afl. } 220.000 - \text{Afl. } 6.000}{20} = \text{Afl. } 10.700, -$		1

19	Maximumscore 1		
	Afl. 220.000 – (5 x Afl. 10.700) = Afl. 166.500,--		1
	Opmerking :		

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

20	Maximumscore 3		
	Aanschafprijs	Afl. 220.000,--	
	Afschrijving 1 ^e jaar van de boekwaarde 5%	<u>11.000,-- -</u>	
	Boekwaarde eind 1 ^e jaar	Afl. 209.000,--	1
	Afschrijving 2 ^e jaar van de boekwaarde 5%	<u>10.450,-- -</u>	
	Boekwaarde eind 2 ^e jaar	Afl. 198.550,--	1
	Afschrijving 3 ^e jaar van de boekwaarde 5%	<u>9.927,50 -</u>	
	Boekwaarde eind 3 ^e jaar	Afl 188.622,50	1

Opmerking :

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

Indexcijfers (3 pnt)

21

Maximumscore 1

$$\frac{\text{€ } 191.000}{\text{€ } 152.000} \times 100 = 126$$

1

€ 152.000

22

Maximumscore 2

$$\text{Basis 2016} = \frac{\text{€ } 2.134.000}{12} = \text{€ } 177.833$$

1

$$\frac{\text{€ } 205.000}{\text{€ } 177.833} \times 100 = 115,28 \rightarrow 115$$

1

€ 177.833

Balans (6 pnt)

23

Maximumscore 4

<i>Debet</i>	Beginbalans per 1 augustus 2017 (in Afl.)		<i>Credit</i>
010 Winkelpand	270.000,--	050 Eigen vermogen	195.498,--
020 Inventaris	29.500,--	070 Hypotheek	189.000,--
300 Voorraad Kleding	13.200,--	160 Crediteuren	8.800,--
310 Voorraad douchegel			
Anahata	1.450,--		
320 Voorraad Sakura zeep	1.598,--		
100 Kas	1.700,--		
110 Bank	75.850,--		
Totaal	393.298,--	Totaal	393.298,--

- Hypotheek : 70% x Afl. 270.000,- = **Afl. 189.000,--**
- Voorraad kleding **Afl. 13.200,--**
- Bank Afl. 80.250,-- - (1/3 x Afl. 13.200,--) = **Afl. 75.850**
- Crediteuren 2/3 x Afl. 13.200,-- = **Afl. 8.800,--**

1
1
1
1

24

Maximumscore 2

160 CREDITEUREN			
Datum:	Omschrijving	Debet	Credit
01-09-2017	Balans		Afl. 9.200,--
20-09-2017	lf-401		Afl. 1.500,--

Boekingsstukken (21 pnt)

25

Maximumscore 2

12 oktober 2017 IF-301

	Debet	Credit	
020 Inventaris	Afl. 6.900,--		1
160 Crediteuren		Afl. 6.900,--	1

26

Maximumscore 3

15 oktober 2017 K01-02

	Debet	Credit	
440 Huisvestingskosten	1.100,--		1
470 Overige kosten	50,--		1
100 Kas		Afl. 1.150	1

27

Maximumscore 3

19 oktober 2017 VF116

	Debet	Credit	
130 Debiteuren	Afl. 1.300,--		1
810 Opbrengst douchegel Anahata		Afl. 850,--	1
820 Opbrengst Sakura zeep		450,--	1

28

Maximumscore 3

20 oktober 2017 B-015

	Debet	Credit	
110 Bank	Afl. 5.075,--		1
200 Geld onderweg		Afl. 4.500,--	1
130 Debiteuren		575,--	1

29

Maximumscore 2

23 oktober 2017 VZ01-21

	Debet	Credit	
420 Kostprijs Sakura zeep	Afl. 540,--		1
320 Voorraad Sakura zeep		Afl. 540,--	1

30

Maximumscore 2

2 oktober 2017 IC-115

	Debet	Credit	
160 Crediteuren	Afl. 450,--		1
300 Voorraad kleding		Afl. 450,--	1

31

Maximumscore 3

26 oktober 2017 D-15

	Debet	Credit	
480 Afschrijvingskosten	Afl. 2.050,--		1
020 Inventaris		Afl. 1.100,--	1
040 Bedrijfsauto		950,--	1

32

Maximumscore 3

29 oktober 2017 B-28

	Debet	Credit	
470 Overige kosten	Afl. 650,--		1
060 Privé	300,--		1
110 Bank		950,--	1

Opmerking :

- Elke foute regel in de boekingsstempel 1 scorepunt aftrekken.
- Als de kandidaat de boekingsdatum en/of het boekingsstuknummer verzuimd heeft te vermelden, dient er eenmalig één scorepunt afgetrokken te worden.
- Als de kandidaat de rekeningnummers of rekeningnamen verzuimd heeft te vermelden, dient er eenmalig één scorepunt afgetrokken te worden.

Kolommenbalans (15 pnt)

33

Maximumscore 12

		Saldibalans		Resultaten		Eindbalans	
Rek. num.	Grootboekrekening	Debet	Credit	Kosten	Opbrengsten	Debet	Credit
010	Winkelpand	258.000				258.000	
020	Inventaris	28.800				28.800	
050	Eigen Vermogen		47.000				88.349
060	Privé	1.916					
070	9% Hypothecaire lening		193.050				193.050
100	Kas	1.078				1.078	
110	Bank	4.973				4.973	
130	Debiteuren	5.450				5.450	
160	Crediteuren		20.236				20.236
200	Geld onderweg						
300	Voorraad kleding	1.587				1.587	
	Voorraad douchegel						
310	Anahata	958				958	
320	Voorraad Sakura zeep	789				789	
400	Kostprijs kleding	13.974		13.974			
	Kostprijs douchegel						
410	Anahata	10.125		10.125			
420	Kostprijs Sakura zeep	9.189		9.189			
430	Loonkosten	18.488		18.488			
440	Huisvestingskosten	1.258		1.258			
460	Reclamekosten	1.345		1.345			
470	Overige kosten	723		723			
480	Afschrijvingskosten	6.200		6.200			
490	Interestkosten	4.250		4.250			
800	Opbrengst kleding		43.199		43.199		
	Opbrengst douchegel						
810	Anahata		32.145		32.145		
820	Opbrengst Sakura zeep		33.473		33.473		
	Saldo Winst / Verlies			43.265			
	Totaal	369.103	369.103	108.817	108.817	301.635	301.635

Opmerking :

Elke foute regel in de kolommenbalans 1 scorepunt aftrekken.

34

Maximumscore 3

Oud Eigen Vermogen	Afl. 47.000,--	
Privé	<u>1.916,--</u> -	
	Afl. 45.085,--	1
Saldo Winst	<u>43.265,--</u> +	
Nieuw Eigen Vermogen	Afl. 88.349,--	1
Eindbalans bezittingen – eindbalans schulden =		
Afl. 301.635,-- – Afl. 213.286,-- = Afl. 88.349,--		1

Opmerking :

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

5 Inzenden scores

De examiner verwerkt **na de eerste correctie** de scores van **alle kandidaten** in alfabetische volgorde in de digitale versie van het scoreblad. Dit scoreblad wordt door het Examenbureau verstrekt.

De examiner mailt dit ingevulde **voorlopige scoreblad**, nog voordat het werk naar de gecommiteerde wordt gestuurd, naar het Examenbureau.

Nadat de bespreking van het werk met de gecommiteerde heeft plaatsgevonden, past de examiner het voorlopige scoreblad aan en stuurt deze **definitieve versie** naar het Examenbureau.

Het Examenbureau analyseert de scores en **stelt de definitieve cesuur/N-term vast**.

Na vaststelling **ontvangen de directeuren van de scholen de omzettingstabel** voor het desbetreffende vak van het Examenbureau.

6 Bronvermeldingen

Geen

